

Licht en vernieuwing (Maleachi 3,1-4; Lucas 2,22-40; Overweging 2 februari 2014, Theo Brock)

De eerste lezing uit het boek van de profeet Maleachi verwijst naar de komst van de Heer, en met een christelijke bril, naar de komst van de Messias. Niet voor niets is deze tekst gekozen als inleiding op het evangelieverhaal. Het Lucas-evangelie maakt duidelijk dat Jezus deze lang verwachte Messias is.

Het verhaal van Jezus' opdracht in de tempel begint met de beschrijving van een oud ritueel. Volgens de Joodse voorschriften diende een moeder zich veertig dagen na de geboorte van een zoon voor reiniging naar de tempel te begeven. Deze reiniging werd voltrokken door een zoenoffer: bijvoorbeeld twee tortelduiven zoals we in het evangelieverhaal hebben gehoord. Bij een eerstgeborene was het bovendien traditie het kind aan de Heer op te dragen.

Deze traditie grijpt terug op het Exodus-verhaal in het Oude Testament en wat voorafging aan de uittocht van het Joodse volk uit Egypte. Het heeft betrekking op de plaag die de eerstgeborenen van de Egyptenaren dodelijk treft, maar de kinderen van het Joodse volk spaart. Omdat toen, bij de bevrijding en uittocht van het Joodse slavenvolk, hun eerstgeborenen werden gespaard, behoren ze, volgens de Joodse leer, toe aan de Heer. Vandaar die traditie van het opdragen van een eerstgeboren zoon in de tempel. Maria en Jozef volgen dus nauwgezet de Joodse voorschriften. Hiermee wil de Evangelist Lucas ons duidelijk maken dat Jezus in de traditie van het Joodse volk is opgenomen. Zonder inzicht in zijn Joodse wortels kunnen we Jezus en het Nieuwe Testament niet volledig begrijpen.

In de Oosterse kerken wordt het feest van de Opdracht van de Heer heel toepasselijk het feest van de ontmoeting genoemd. Nu is de Bijbel bij uitstek een boek van ontmoeting, maar toch geldt dat speciaal voor de evangelielezing van vandaag. Alles lijkt samen te komen daar in die tempel; het kindje Jezus, de jonge ouders Maria en Jozef, de bejaarden Hanna en Simeon, alle generaties bijeen. Maar dat niet alleen, het evangelieverhaal is ook een ontmoeting van eenvoud en pracht, traditie en vernieuwing, licht en duisternis. Het is alsof daar in die tempel hemel en aarde elkaar raken. Inderdaad dit Evangelie-verhaal van Lucas bruist van de ontmoeting.

Jezus wordt aan de Heer opgedragen in de tempel van Jeruzalem, het belangrijkste Godshuis van de Joden. Zo wordt met Jezus een ontmoeting en verbinding tot stand gebracht tussen het Oude en het Nieuwe Verbond, tussen traditie en vernieuwing. Deze verbintenis wordt ook gesymboliseerd door Simeon en Hanna, twee door het leven gevormde mensen, die in de tempel klaar staan om Jezus en zijn ouders te begroeten.

Wie zijn die oude Simeon en die bejaarde Hanna, en waar staan zij voor? Natuurlijk, doorleefde mensen zoals Simeon en Hanna dragen een schat aan herinneringen en ervaringen met zich mee. Ze zijn als het ware de mentoren van de geschiedenis en beschaving, en in die zin hoeders en hoedsters van de toekomst. Maar toch, in het Evangelieverhaal wordt met Simeon en Hanna een diepere Bijbelse betekenis aangeboord.

Simeon wordt in het evangelieverhaal getypeerd als wetgetrouw en vroom. Typering die verwijzen naar de wet van Mozes, de Thora. Simeon verwijst ook naar Mozes. Simeon sterft niet voordat hij de Messias heeft aanschouwd. Mozes, die het Joodse volk van Egypte naar Israël heeft

begeleid, sterft niet voordat hij een blik heeft kunnen werpen op het beloofde land. Hanna verwijst naar de moeder van Samuel, een van de eerste vrouwelijke personages uit het boek profeten. In het evangelieverhaal staat Hanna symbool voor al de profeten uit het Oude Testament. Lucas noemt haar dan ook 'Hanna, een profetes'. In de tempel wordt het kind Jezus dus opgewacht door de Wet en de Profeten. Simeon en Hanna worden door Lucas geschetst als vertegenwoordigers van het Oude Verbond, die Jezus herkennen als de Messias. Ze herkennen Jezus als de bevrijder van Jeruzalem, als het licht en het heil voor heel de wereld.

Licht voor heel de wereld, dus niet alleen voor Joden maar ook voor niet-Joden, niemand wordt uitgesloten. Vandaar de naam Lichtmis. Daarom symboliseren die extra waxinelichtjes op het altaar dat Jezus de bringer van licht en vernieuwing is, en dat met de geboorte van Jezus, Gods licht over de wereld is gekomen. Licht is van een prachtige symbolische betekenis. De bron van licht is samengebalde energie die lichtgolven uitstraalt. Alles wat door die ongreepbare lichtgolven aangeraakt wordt, krijgt kleur en perspectief, wordt zichtbaar en kan zich laven aan warmte. Niet voor niets heeft Rembrandt, de Nederlandse meester van licht in de schilderkunst, prachtige Bijbelse taferelen geschilderd waarbij Jezus als lichtend voorbeeld in de armen van Simeon ligt.

Volgens Simeon en Hanna is Jezus de dienaar van het Joodse volk, die onder de heidenen een licht wordt. Ze benoemen echter ook dat Jezus - en daar waar Hij voor staat - niet alleen vreugde maar ook weerstand op zal roepen. Simeon voorspelt zelfs dat de ziel van Maria door een zwaard doorboord zal worden vanwege het onrecht dat haar zoon zal worden aangedaan. Vernieuwing en verandering gaan niet zonder groeipijnen. Dat hebben Jezus en Maria aan den lijve ondervonden. Wellicht geldt dat ook voor ons. Liefde, gerechtigheid, vrede en gemeenschapszin, de grondslagen van de nalatenschap van Jezus, moeten namelijk ook in het hier en nu bevochten worden.

Simeon en Hanna herkennen het licht van de Messias. Als christenen, erkennen wij natuurlijk ook het licht van de Heer. Maar hoe laten we dat zien? Hebben wij ook de gave om Gods licht aan het werk te zien in wat er in het hier en nu gebeurt? Vieren we vandaag alleen de opdracht waarmee Jezus in onze wereld kwam? Of.....heeft die opdracht van Jezus ook betrekking op de opdracht die wij als christenen hebben? Deze vragen staan uiteraard niet los van elkaar. Een opdracht is een soort verbond, niet zozeer gekenmerkt door verplichtingen, maar veel meer door een belofte van trouw en steun. Onze opdracht ligt in het verlengde van de opdracht van Jezus, namelijk toegewijd zijn aan God en toegewijd zijn aan elkaar.

Hoe doen we dat? Door te proberen zelf licht te zijn; licht voor jezelf en uiteraard ook licht voor je naaste. Overal waar U en ik schoonheid, goedheid, gerechtigheid en liefde ervaren - door ervoor open te staan - ontvangen we iets van het goddelijk licht. Hierdoor staan we positiever in het leven en zijn we beter in staat dat goddelijk licht door te geven. Overal waar U en ik de wereld een beetje mooier en beter maken, verspreiden we iets van het goddelijk licht. Naar eigen vermogen nu doen wat nu kan, en geloven in eigen kracht. Bezielend met elkaar zoeken naar nieuwe kansen en mogelijkheden die besloten liggen in onze tijd. Open staan voor het nieuwe met behoud van het goede. Oprechte belangstelling tonen voor elkaar. Mild zijn voor allen die het slechter hebben dan jezelf. Welbeschouwd is het niet moeilijk om drager te zijn van het goddelijk licht. God heeft ons immers geschapen naar zijn beeld.